

CHRYSĆIJAŃSKAJA DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY Ū MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 3 (187)

Vilnia, 10 studzienia 1939 h.

Hod XII

Hutaraki z čytačami

Sprava bielaruskaj ašviety

I Ū hetym hodzie, kab časapis naš byŭ žyvyim lustram bielaruska-ha žyćcia i patreb našaj wioski, budziem miž inšym, jak i Ū minulym hodzie, pamiaščac „Hutaraki z čytačami“. Dziela hetaha zaklikajem našych pryjacielaŭ prysyłać nam roznyja, hramadzka-ha značeńnia, pytańni i damahacca adkazu.

U. B.: — Vietliva prašu redakcyju „Chryścijanskaj Dumki“ paviedamić mianie, ci možna załażyć u nas na wioscy jakuju bielaruskuju prašvietuju arhanizacyju, a kali heta niemahčyma, dyk paradźcie, jak uziacca za narodnuju ašvietu, kab vyhnać z wioski karty, haretku, razboj i ździčeńnie?

Adkaz: Nažal, bielaruskuju arhanizacyju na wioscy ciapier załażyć vielmi trudna. Ale heta nia znača, što my majem opuścić ruku i ničoha nie rabić dziela padniaćcia kulturnaha i maralnaha roŭnia bielaruskaha narodu. Duža ciešymsia, što vy rozumiejecie heta ūsio i tak sapraŭdy ščyra žadajecie pamahčy svajmu biednamu narodu.

Voš-ža sprava nie bieznadziejnaja. Kali niama arhanizacyjaŭ, dyk treba umieć abychodzicca i biaz ich. A jość na heta sposaby. Vypišcie z bielaruskaj kniharni kataloh bielaruskich knižak i vypisvajcie z ich bielaruskija knižki, jak ahulna-prašvietnyja, tak i knižki dla navučańnia pačatkaŭ hramaty.

Bielarusy, dziakavać Bohu, majuć krychu knižak, a jak jość knižki, dyk možna naležna barocca z

ciemraj u narodzie i z niemaralnaścij.

F. S.: — Adkažycie, ci jość jakaja nadzieja na bielaruskija školy i paradźcie, što rabić, kab ich dačakacca?

Adkaz: Nikoli nia možna traćić nadziei na zdabyćcio bielaruskaj školy i zaŭsiody treba rupicca, kab jaje zdabyć. Sprava hetaja vyhladaje voš jak:

Polski parlament (Sojm i Senat), zhodna z Konstytucyjaj, majućy na ūviecie damahańni nacyjanalnych mienšaścijaŭ u halinie školnictva, u spravie navučańnia ū školach vydaŭ 31.VII.1924 h. (Dz. Ust. Rz. R. № 79, 1924) zakon, pavodle jakoha ū vołaściah, dzie jość 25 procentaŭ bielarusau, na žadańnie baćkoŭ 40 dzieciej bielaruskaje nacyjanalnaści, jakija naležać da adnaho školnaha vokruhu, zabiaspiečycca henym dzieciam navuka ū rodnaj movie. Zakon hety abaviazvaje i siańnia, 7.I.1925 da zakonu henaha było vydana vyjaśniajućaje rasparadžeńnie Ministerstva Ašviety, pavodle katoraha damahacca bielaruskaje movy ū školach možna było ū praciahu ceta-ha hodu, z tym, što deklaracyi na bielaruskuju školu mahli mieć siłu na nastupny školny hod i tolki tyja, jakija byli padadzieny da 31.XII papiaredniaha školnaha hodu. Voš-ža ū hetaj spravie 25.XI.1938 Ministerstva Ašviety vydaŭ novaje rasparadžeńnie (Dz. Ust. Rz. P. № 94 paz. 637), jakoje zamianiaje dasiuleńniaje rasparadžeńnie z 7.I.1925. Ciapier, pavodle novaha rasparadžeńnia, deklaracyi na ūviadzieńnie bielaruskaje movy ū dzia-žaŭnych pačatkavych školach mož-

na padavać tolki ū miesiacy listapadzie i to tolki ū adnosinach da tych szkołaŭ, u katorych ad času, jak nabraŭa praŭnaje siły apošniaje rašeńnie (pastanova) ab movie navučańnia, minuŭa 7 hadoŭ. Kali-ž minuŭa 7 hadoŭ i bielaruskija baćki ū m-cy listapadzie nie padali školnych deklaracyjaŭ, dyk nastupny raz padavać ich možna budzie tolki pašla dalejšych 7 hadoŭ u m-cy listapadzie.

Sioleta, dziela taho, što rasparadžeńnie pajaviŭasia ū „Dzieńniku Ustaw“ 2 śnieźnia 1938, vyniatkova termin padavańnia deklaracyjaŭ pierasunuty z listapada miesiaca na čas: ad 10 śnieźnia 1938 h. da 10 studzienia 1939 h.

Uviadzieńnie ū školy bielaruskaje movy damahacca možna ū nastupnych vajavodztvah: Vilen-skim, Navahradzkim i Paleskim, a tak-ža ū pavietach: Horadzienskim i Vaŭkavyskim Bielastockaha vajavodztva.

Padavać i padpisvać deklaracyi na bielaruskuju movu mohuć i pavinny tyja baćki (abo matka, kali baćka nia žyvie i praŭnyja apiakuny), katoryja majuć dzieciej u školnym vieku, h. zn. ad 7 da 14 hadoŭ, nia hledziaćy na toje, ci dzieci chodzic u školu, ci nie.

Baćki Bielarusy! Vučycie svaich dzieciej čytać i pisać pabielarusku!

123670

Na vybary vałasnych radnych

Vybary sielska - hramadzkih radnych kančajucca. Jość jany pieršym i najvažniejšym etapam vybaraŭ u terytorjalny samaŭrad. Ale treba viedać, što i zdabyŭšy pieramohu ŭ sielska-hramadzkih vybarach, možna nie zdabyć pieramohi ŭ vybarach vałasnych radnych, kali nia budzie ŭ vybarščykaŭ vytryvałaści i naležnaha zacikaŭleńnia hetymi vybarami. Dyk pašla vybaraŭ sielska-hramadzkih radnych, treba hatovicca da vybaraŭ vałasnych radnych.

Treba viedać, što sielska-hramadzkiya radnyja razam z sołtysami i padołtysami tvorać vybarnuju kalehiju, jakaja vybiraje vałasnych radnych. Hetyja vybarščyki vałasnych radnych razsieleny adny ad druhich, byvaje i daloka, pa celaj vołaści, abo ŭ vybarnym vokruzie, jaki moža abymać aź niekalki sielska-hramadzkih radaŭ. Ab vybarach vałasnych radnych siabry vybarnaj kalehii buduć paviadomleny za 6 dzion prad vybarami. Vybary vałasnych radnych, razam z padavańniem špiskaŭ kandydataŭ, adbyvajucca ŭ adzin dzień, a na padavańnie kandydackich špiskaŭ vybarny zakon daje tolki adnu hadzinu času. Dziela hetaha

treba zahadzia da hetych vybaraŭ naležna pryhatavacca, kab padčas vybarnaha aktu nie paŭstała zamiašańnie. Kali siabry vybarnaj kalehii nia buduć zahadzia naležna pryhatavanyja da vybaraŭ, mohuć paŭstać nieparazumieńni, jakija pryviaduć da niepažadanych vynikaŭ vybaraŭ radnych.

Dziela naležnaj padhatoŭki zakonnaha praviadzieńnia vybaraŭ, siabry vybarnaj kalehii pavinny miž saboju zahadzia parazumiecca i dajści da zhody, kaho stavić u špiski kandydataŭ na radnych i kaho ŭ špiski zastupnikaŭ. Treba zahadzia pryhatavać hetyja špiski ŭ poŭnym paradku, kab u dzień vybaraŭ padać ich vybarnaj komisii. Ŭ kandydaty treba stavić salidnych i pavažnych ludziej. Bielarusy pavinny vybirać stojkich i adanych narodnaj spraviie asob. Špisak kandydataŭ nia moža być adnastaronny — z bolšaj kandydataŭ z adnej i susiednich vioskak. Treba ŭlažyć špisak tak, kab zdavalaŭ najbolšy lik vybarščykaŭ.

Pašla ŭlažeńnia takoha špisku kandydataŭ, treba staracca, kab hety špisak padčas hałasavańnia zdabyŭ najbolš hałasou.

Što pišuć hazety?

Narakańni polskaj presy na francuskija hazety

Apošnimi časami vielmi časta pajaŭlajucca ŭ polskaj presie narakańni na francuskija hazety. Polskaja presa narakaje nia tolki na niezaležnyja časapisy, ale j na vorhany aficyjalnaj francuskaj palityki, prykl. „Tan“, katory jość orhanam francuskaha ministerstva zahraničnych spraŭ.

Nadoviačy polskaja hazeta „Polska Zbrojna“ vystupila z artykułam „Obskurna propaganda“, u jakim aburajeccca i narakaje na „Tan“ za toje, što jon nadrukavaŭ artykuł ab Ukrainie i źmiaściu takuju mapu ukrainskaha nasielnicтва, u jakoj pakazana, što Ukraincy siahajuć pad Krakaŭ, Varšavu i aź pad Bielastok.

Dziela taho, što „Tan“ u dalejšych numaroach źmiaščau padobnyja viestki, „Polska Zbrojna“ stavić hetkaje pytańnie: ci bolš u hetych zaciemkach „Tana“ pryčilnaści da Ukraıncaŭ, ci bolš nastauieńnia prociŭpolskaha, — i dalej piša dasłoŭna hetak:

„Takaja pastava francuskaj hazety prociŭ polskich spraŭ... mahčyma nakiniena zhary. Pry hetym jana maje prymiety pa-

АД. СТАНКЕВИЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА²⁾ І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хрысту Беларусі: 988/9—1938/9)

I

Веліч і значэньне Хрысьціянства

(Працяг, глядзі № 2 „Хр. Д.“)

Хрысьціянства — гэта найбольшая на сьвеце *Рэлігія*, бо аб'явіў нам яе Сын Божы, Ісус Хрыстос. Але Хрысьціянства гэта ня толькі Вера наша, ня толькі навука аб тым, як і ў што мы маем верыць, але так-жа гэта навука і аб тым, як і што мы маем рабіць, як маем паступаць. Хрысьціянства — гэта так-жа *навука і аб нашай этыцы*, аб нашай маральнасьці. А гэтая хрысьціянская навука аб веры і маральнасьці сапраўды вялікія, найбольшая за ўсю мудрасць чалавечую, бо гэтая хрысьціянская навука гэта навука Божая.

Хрысьціянства прынесла беларускаму народу *культуру і прасьвету*. Тыя ўсе апосталы, што неслі нашаму народу Хрыстовую навуку, пашыралі яе пры помачы ня толькі живога сло-

ва, але так-жа і пры помачы кніжкі, пры помачы граматы. Такім чынам пісьменства і агулам граматнасьць у Беларусь прынесла Хрысьціянства. Апрача гэтага Хрысьціянства, пашыраючыся сярод нашага народу, улучыла гэты народ у вялікую сям'ю культурных народаў усяго хрысьціянскага сьвету, нясучы нам будаўніцтва, малярства, музыку, навуку, права.

Хрысьціянства прынесла ў Беларусь глыбейшае *паняцьце грамадзкай справядлівасьці*, бо яно першае пачало вучыць аб любові бліжняга, аб справядлівасьці, апёртай не на сіле, а на праўдзе, яно першае пачало вучыць аб тым, што найбольшым ворагам чалавецтва — гэта ёсьць злая воля чалавека, чалавечае самалюбства і што з гэтым самалюбствам у імя агульнага добра трэба рашуча змагацца.

Хрысьціянства магутна *прычынілася да паўстаньня беларускай нацыянальнасьці*, скрапляла і аберагала яе, падтрымлівае, разьвівае і аберагае гэтую нашу нацыянальнасьць і сяньня. Прадусім трэба ведаць, што Хрысьціянства прыйшло ў славянскай мове, якая тады была так-жа роднай і зразумелай і для Беларусаў і для Украінцаў і для Расейцаў. Пасьля, калі беларускі народ вырас у сусім асобную нацыю і выдзя-

stupańnia, zarhanizavanaha na vialikuju mieru. Bo nia tolki zrodnieny z uradavymi kruhami „Tan,“ ale tak-ža i inšvja francuskija hazety pravodziać takuju-ž prociŭpolskuju prapapandu“.

Nakiroŭvajuć Niamieččynu na ũschod

U francuskaj i anhielskaj presie ciapier wielmi šmat pišacca ab niamieckich planach na ũschodzie.

Pryčyna hetaj cikavašci francuskaj i anhielskaj presy niamieckimi ũschodnia-eŭrapejskimi planami vyplyvaje z francuska-italjanskaha kanfliktu, jaki ciapier razharajecca i musić być vyrašany. Anhielcy i francuzy ũvažajuć: „Kali Niamieččyna ũputajecca ũ svaje ũschodnija plany, dyk tady nia zmoža dać vydatnaj dapamohi Italii, a Italija biez Niamieččyny budzie skramniejšaj i źmienšyć svaje damahańni adnosna Francyi, jakaja tak-ža pojdzie na małyja ũstupki.“

U hetakim sensie piša francuski „Pari Suar,“ anhielski „Maten“ i inšvja francuskija j anhielskija hazety.

Dyk zrazumiela, čamu francuzy i anhielcy hetak šmat ciapier pišuć i ab ukraincach i ab

biełarusach i čamu ich pačali cikavić ukrainskija i biełaruskija spravy. Heta im dyktuje i ichnija dziaržaŭnaja racyja, jakaja źmiaščajecca ũ tym, kab Niamieččynu nakiravać na ũschod i hetym adviarnuć jaje ũvahu ad Zachodu.

Ab hašcinach min. Ribientropa i kam. Litvinava ũ Polšcy

Apošnimi časami zlahadnieli suadnosiny miž Polščaj i SoSR. U źviazku z hetym zlahadnieńniem u zahraničnaj presie pajavilisia viestki, što saviecki kamisar zahraničnych spraŭ Litvinaŭ maje pryjechać u Polšč u druhoj pałavinie h. m-ca z aficyjalnymi adviedzinami. Českija hazety padajuć, što niamiecki ministar zahraničnych spraŭ Ribientrop źbirajecca pryjechać u Polšč u adviedziny ũ pieršaj pałavinie h. m-ca.

Napad „IKC“ na Bielarusau

Nadoviačy polski časapis „IKC“ źmiašciŭ kryklyvy artykuł pad zahałokam „Bielaruskaukrainski zhavor u Vilni,“ u jakim, ad pačatku da kanca, ilžyva ašvialaje biełaruskij ruch ahułam, a dziejnašć Ks Ad. Stankieviča,

Handlovy dahavor Litvy z Polščaj

Abličajuć, što handlovy abarot pavodle padpisanaha niadaŭna dahavoru miž Litvoj i Polščaj budzie vynosić da 14 miljonaŭ litaŭ u hod, heta znača — da 7 miljonaŭ litaŭ u vadnym i druhim kraju. Z Litvy ũ Polšču buduć pryvozić: celulozu, jakaja buduć stanavić $\frac{1}{8}$ usiaho eksportu, siemia, abroblenuju i syruju skuru, rybu, miod, vosk, anučy, železny łom. Z Polšcy ũ Litvu pojdzie: žaleza, cynk, čyhun. Hetyja tavaru buduć stanavić $\frac{1}{8}$ usiaho importu. Dalej pojduć tekstylnyja tavaru, chimičnyja vyraby, štučnyja hnaŭ, ziemlarobskija mašyny, vyraby šklanyja, radjoaparaty i inš.

inž. Ad. Klimoviča i ks. U. Tałočki asabliva. Ahułam, sloŭ i kryku prociŭ Bielarusau i Ukraincaŭ mnoha, ale ani adnaho abasnavanaha faktu. Najbolš šmiešnaje z hetaj ilžy „IKC“ dyk heta niejkaja supolnaja ũkrainska-bielaruskaja kanferencyja,“ jakaja mieła adbyccca ũ listapadzie letaš, ab katoraj Bielarusy daviedvajecca tolki ciapier z „IKC.“

ліўся з агульна славянскай сям’і і стварыў сабе сваю асобную мову, Хрысьціянства заўсёды гэтую яго мову паддзержвала і разьвівала. Ведама, тут не гаворым аб тых пэрыядах у гісторыі беларускага народу, калі Хрысьціянства бывае прымушана сярод беларускага народу карыстацца чужой мовай і прычыняцца ўжо не да ўмацаваньня беларускай мовы і беларускай культуры, але да зьністажэньня гэтага ўсяго. Аб гэтым — кажам — тут не гаворым, бо гэта ня віна Хрысьціянства, але тых палітыкаў, якія аб Хрысьціянстве забыўшыся запрэгли яго ў сваю палітыку.

Сяньня так-жа Хрысьціянства ў нас—гэта вялікая сіла нашага беларускага народу, яго культуры і поступу. Сяньня для нас найвялікшыя ворагі—гэта *бязбожны камунізм*, які ёсьць запярэчаньнем усякай свабоды і праўдзівай культуры, а так-жа запярэчаньнем усякай *нацыянальнасьці*. Ня меншым зьяўляецца для нас ворагам і ўсякі *зьярыны нацыяналізм* (расізм, фашызм, скрайні нацыяналізм), якія так-жа не прызнаюць над сьветам Бога, не прызнаюць правоў адзінкі і правоў слабейшым нацыям на іх свабоднае існаваньне, а прызнаюць толькі фізычную сілу—дзяржаву, якой павінна служыць і падпарадкавацца ўсё.

Сапраўднай сілай, якая сяньня проціўстаўляецца гэтым варожым чалавецтву і беларускаму народу кірункам, гэта ёсьць Хрысьціянства. Тымбольш Хрысьціянства ёсьць гэтай апорай і сілай, што яно — сіла ня фізычная, сіла ня кулака, а сіла маральная, духовая, апэртая на адвечным фундамэнце Богага права. Яно ёсьць апорай правоў чалавека, правоў на самабытнае існаваньне ўсіх народаў, апорай іх уласнай культуры і праўдзівага поступу.

Словам, Хрысьціянства — гэта вялікі наш скарб, які мы павінны берагчы як найбольш старанна і верна. Праўда, нам часта розныя варожыя сілы гэтае Хрысьціянства ад нас засланяюць, робяць з яго аружжа варожай нам палітыкі і паказваюць нам часта карыкатуру Хрысьціянства. Але гэта ўсё нас не павінна зьбіваць з дарогі і адбіваць ад праўдзівага Хрысьціянства, вольнага ад палітычных дамешак.

Але ўсе гэтыя цэннасьці Хрысьціянства ўсестаронна апісаць, на жаль, сяньня нам не пад сілу. І таму мы агранічваемся толькі да гэтай скромнай тэмы: «Хрысьціянства і Беларускі Народ», падчоркваючы прадусім роль Хрысьціянства ў працэсе тварэньня і захаваньня беларускай нацыянальнасьці і яго агульна-культурнае значэньне.

Na falšyvaj darozie

Mnohija tut u nas biadujuć nad niadolaju „wsi kresowej“ i šukajuć sposabaŭ, kab hetuju niadolu ablahčyć. Z hetaju metaj jany chacieli b adkryć prad jeju dasiahnieńni kultury i cywilizacyi, pry pomačy jakich naša wioska maŭla-b palepšyć svaju dolu.

Ale što-ž, kali jany z hruntu stajać na falšyvaj darozie! Jany nia choćuć zrazumieć toho, što žychary hetych paŭnočna-uschodnich „kresow“ heta masy Bielarusaŭ, a dla takich treba padavać zdabyčy kultury i cywilizacyi ũ formie rodnaj, bielaruskaj.

Jany, katoryja, zdajecca, chacieli b pryjści ũ pomač našaj wioscy, niejaka rozumiejuć i ũkładaŭjuć adnosiny svaje da hetaj spravy na svoj sposab. Druhija pralatajuć praz heta žyćcio biez zastanaŭleńnia, nie razhledziŭšysia, jak jano jość sapraŭdy:—jany żyvuć čužym rozumam i trymajucca tolki toho, čaho ich navučyli. Ale-ž, kali chočam być ščyrymi, to treba hladzieć na hetu spravu nie na svoj pierastarely sposab — na sposab, kali jašče naš narod nie nazywaŭsia „bielaruskim;“ treba hladzieć na hetu spravu nie pavodle svaich niejkich časta asymilacyjnych metaŭ — tolki treba ũkładać svaje adnosiny da hetaj spravy, jak i ũ kožnym wypadku naahuł, pavodle prava vyšejšaha, prava Božaha, katoraje jość pravam miłaści, praŭdy, spraviadliwaści.

Trymacca hetaha prava karys- na jość dla ũsich, ale nas chryś-

cijan jano abaviazvaje i abaviazvaje nia tolki ũ žyćci adzinak, ale i ũ žyćci celych hramadzianstvaŭ, narodaŭ.

Bielarusy ũ niekatorych miascoch nia majuć jašče svajej nacyjanalnaj šviedamaści, a navat časam i niaprychilna, varoža adnosiacca da bielaruskaści. Nia budu tut dachodzić pryčyny, čamu heta takaja nienormalnaść ukralasia ũ naš narod, skažu tolki, što heta jość adna z pryčyn słabaści Bielarusaŭ. Ale ci-ž ludzi smlennyja, jakoj-by jany nia byli nacyjanalnaści, majuć karystać z hetaj ich słabaści? Niel... Na toje miesca wielmi dobra zrabili-b, kab pamahli takim Bielarusam vyjści na prostuju darohu: nia skryvajućy prad imi ich nacyjanalnaści, havoračy im, što jany Bielarusy, a zamiest pahardy raźvivajućy ũ ich miłaść i pašanu da svajho rodnaha. Bo heta ũsio ũchodzić, tak skazać, u prahramu pracy nad palapšeńniem doli našaj wioski, doli bielaruskaha narodu.

Tak! Chacieŭšy sapraŭdy pamahčy našamu narodu, ničoha nie paradziš — treba svaje pačynańni ũ hetym kirunku *abapierci na bielaruski hrunt.*

D. Aniško

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikom „Z O R K A“ dla bieł. dzaciej kaštuje ũ hod usiaho 3 zał. ũ skłađčynu jašče taniej: kali chto na adzin supolny adras źbiareć troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod. Numar konta 63.

Bielaruskaja chronika

Sprava bielaruskich kalendaroŭ na 1939 h. Prad Novym Hodam z Maładečanskaha pavietu pradačy pačali zvaročać vilenskimi bieł. kniharniam bielaruskija kalendary na 1939 h., matyvujučy tym, što palicyja zabaraniaje hetyja kalendary pradavać. Bielaruskija kniharni vysłali ũ Vilenskaje Vajavodztva delehacyju z intervencyjaj u hetaj sprave. Načalnik Palityčna-hramadzkaaha Adziedieŭ ũ Vajavodztvie abiacaŭ vydać zahad, kab palicyja nie rabila nijakich pieraškod u pradažy bieł. kalendaroŭ.

„Bieł. Krynica“ u Sudzie. ũ Vilenskim Akružnym Sudzie 25 h. m. budzie razhladacca sprava spynieńnia („zawieszenia“) „Bieł. Krynicy“.

„Bieł. Front“ dvutydniovikam. ũ pieršym numary siol. „Bieł. Frontu“ čytajem, što hety časapis budzie vychodzić dva razy ũ miesiac — 1 i 15 kožnaha m-ca.

Revizija ũ redaktara „Kałošsia“. 5 h. m. orhany sledčaje palicyi ũ Vilni zrabili ũ prywatnym pamieškańni redaktara „Kałošsia“, hram. mg-ra Jana Šutoviča reviziju. ũ vyniku revizii zabrana asabistaja korespondencyja red. J. Šutoviča, nikatoryja rukapisy, korespondencyja „Kałošsia“ i inšyja rečy, a tak-ža prywatnaja mašynka da pisańnia. Revizija adbylasia ũ niaprysutnaści redaktara.

Dr. Jadviha i Stanislaŭ Hrynkievičy

Adlučańnie dzaciej ad hrudziej

Mament, kali dzicia dastaje zuby, pakazvaje na toje, što možna jaho karmić inšaju stravaju, a nia tolki małakom maciary. Nikoli nia možna adnak adlučać adrazu.

Roznyja dzici nadta roznojaka pieranosiać vyrezyvańnie zuboŭ. ũ adnych niama nijakich niadužaściaŭ, inšyja-ž majuć davoli vysokuju haračku, stohnuć, płaćuć, majuć volnaść, nia choćuć ničoha jeści.

ũ hetych dzaciej raptoŭny pierachod na inšy korm moža nadta paškodzić. Im treba davać vyklučna hrudzi.

Najlepšaju parohu da adlučańnia budzie viasna i vosień. Naskolki heta mahčyma, nie adlučać nikoli ũletku, karovinaje małako tady nadta lohka i chutka psujecca i vyklykaje chvaroby straŭnika i kišk. Druhaja pryčyna, čamu ũletku nia treba adlučać — heta haračynia, ad jakoj dzici abniadu-

žyvajuć, dy ahułam horš pieravaryvajuć novy, čuży dziela ich korm.

Pierachod ad małaka maciary da małaka karovinaha treba kab byŭ pastupienny. Stravatraičy aparat dziciaci pryvykaje pamahu da novych umovaŭ. Treba dać jamu pryvučycca da novaje stravy, dyk dziela hetaha adlučańnie musić *tryvać prymasia paru miesiacaŭ.*

Kala 5—6 miesiaca možna dziciaci zamiest adnaha karmleńnia hrudźmi dać adnu porcyju *betkaje miašanki*: zvaryć adnu stałovuju lyžku aŭsianych, ryžovych abo jačmiennych krup u adnej-paŭtary šklancy vady, dasypaŭšy tudy 1/2 harbatniaje lyžački cukru. Kali krupy razvaracca, pracadzić ich cierz čystaje sitka i astudziŭšy davać lyžačkaju abo flaškaju. Na pieršym tydni chopić dać na adzin raz 1/3 šklanki henaha kleiku. ũ hetym tydni možna adnačasna prapušćić adno načnoje karmleńnie. Kleik davać najlepš u pałudzień.

Kali dzicia dobra prymaje kleik, pašla dvuchtroch tydniaŭ možna dać na raz 1/2 šklanki kleiku, pabolšvajućy kolkaść jaho nadta pavolna. Na

Z Lachavič kala Baranavič

Bielaruskaja nacyjanalnaja šviedamašć u našaj vołašci staić choć nia nadta vysoka, ale ūsiož-taki mnoha bolš pašyrana, jak u susiednich. Pieršyja ziarniatki hetaj šviedamašci byli tut pasiejany jašče pierad vajnoju, pryblizna ad 1907 h., dziakujučy tutejšamu probaršču katalickamu śv. p. ks. L. Kaveckamu i śv. p. ks. Harasimoviču, tahačasnamu probaršču susiednij Kleckaj parachvii, — heta adnosna katalikoŭ, a siarod pravasłaŭnych šviedamašć bielaruskaja pašyrylasia pašla vajny. Byli na't bielaruskija školy, jak čystyja, tak i ūtrakvistyčnyja u wioskach: Račkany, Kaniuchi, Žerabkovičy i druhich; druhija wioski składali deklaracyi na bielarskuju školu. Byli tut i bielaruskija arhanizacyi, jak T.B.Š. i B.I.H.I.K.; pry Instytucie była davoli pavažnaja biblijateka.

Haspadarča našaje sialanstva taksama papiaredžvaje susiednija vołašci, dzie slabiejšaja šviedamašć bielaruskaja, bo svaimi silami, biaz nijakaje pomačy zvonku, založany i davoli dobra stajać bolš jak u 10 wioskach spažyvieckija kaaperatyvy. U v. Padlešsie samymi sialanami založanaja małačarnia wielmi dobra ražvivajecca i svaimi filijami što hod zajmaje bolšy kruh, a ū m. Lachavičach kredytny kaaperatyŭ „Chrześcijański Bank Ludowy“ abniaŭ nia tolki Lachavickuju vołašć, ale daloka siahnuŭ u druhija vołašci i staić wielmi dobra.

Pryvatny adnak handal ražvija jecca nadta slaba. Antysemi-

Ministar Bek u kanclera Hitlera

Viartajučysia z zahranicy polski ministar zahraničnych spraŭ pałk. Bek u minulym tydni adviedaŭ kanclera Niemieččyny Hitlera, jaki haścinna pryjmaŭ min. Beka i pry hetaj nahodzie adbyłasia miž imi niavyjaŭlenaja dasiul narada. Pašla hetaha spatkaŭnia na drugi dzień — 6 h. m. — adbyłasia narada min. Beka z niemieckim min. zahraničnych spraŭ Ribientropam.

tyzm nie ūdajecca. Sialanstva takovaje hetym nie zaražvajecca.

Niadaŭna ū Lachavičach paŭstała „Chryśc. Kasa Biezpracentnaja“ i, jak čuvać, maje ūžo da 2000 zł., ale biada ū tym, što i hetych hrošaŭ niama kamu pažyć.

Z davoli dobrymi vynikami tut pa vołašci pracuje hetak zvanaja „Vandroŭnaja škola rolničy“. Niadaŭna ū Lachavičach adbyłasia rajonnaja ziemlarobskaja vystaŭka, dzie na asablivuju ūvahu zasluhoŭvali tkanyja samadziely, asabliva dziaŭćat z v. Mazurak. Miadźviedzickaje vołašci

Što da relihijna ha žyćcia, to treba skazać, što jano tut niacikava pradstaŭlajecca. Kaścioł i carkva puściejuc. Ažyvić relihijna je žyćcio ū śviatyniach moža rodnaja mova i zrodnienaje z žycharami duchavienstva.

Katalik

U Litoŭcaŭ

Litoŭskaje T-va pryjacielaŭ navuki. Vilenskaje vajavodztva zaprapanavała vilenskim Litoŭcam pryhatavać nowy statut navukova ha T-va, abiacala jaho začvierdzić i pieradać T-vu majemašć zakrytaha Lit. Nav. T-va. Litoŭskaje hramadzianstva skarystała z hetaj prapazyty i pastanaviła załažyć Litoŭskaje T-va Pryjacielaŭ navuki, jakoha statut uručyla Vajavodztvu.

Kamasacyja budzie skončana praz 4 hady. U Litvie kamasacyjnaja praca (padziel wiosak na chutary) ūžo daŭno pravodzicca davoli chutka. Ale jašče da hetul astałosia nieskamasavanych da 3 tysiać wiosak. Voš-ža ūrad pastanaviŭ hetyja wioski skamasavać akančalna praz 4 hady. Tady ū Litvie ūžo nia budzie ani adnej wioski, usie jany buduć ražbity na chutary.

Беларускія адрывныя календары і Беларускі Сялянскі Календар (кніжку) на 1939 год

купляйце - выпісвайце
у беларускай кнігарні

— „ПАГОНЯ“ —

Вільня (Wilno), Завальная 1.
Цана аднаго календара 50 гр.
Хто купляе за раз большы лік календароў, той дастае вялікі спуск. Цэньнікі календароў высылаюцца дарма.

čaćviortym tydni možna davać macniejšuju miašanku: 1 šklanka vady, 2 lyžki stałovyja aŭsianych krup, 1 šklanka salodkaje śmiatanki, 2 lyžki stałovyja (nia nadta poŭnyja) cukru. Usio heta razam zvaryć. Kali krupy razvaracca, miašanka pačynaje hušćieć, tady treba pracadzić jaje cierz sita i raždzialić na dzvie-try porcyi. Karmić lepš lyžačkaju, jak z butelki, dziela taho, što chutka treba budzie davać hustuju kašu, a niapryvučanaje dzicia da lyžki nia ūmiećimie z jaje jeści. Kormiačy, treba trymać dzicia sukosna na rukach. Nakarmiŭšy—treba pakłašci jaho, kab siedziačy nie zvanitavała.

Nie prabavać jeży dziciaci hubami z taje samaje lyžki — heta hadka i niezdarova.

Kali ježa ū kubačku, dyk nie padahravać jaje nikoli na plicie ci ahułam prosta na ahni, a pasta- vić načyŭnie ū niejkuju pasudzinu z haračaju vadoju. Pomnić, kab usio načyŭnie, z jakoha ješč ci pje dzicia, było čystaje i vyparanaje pieravarana- ju vadoju, kab ježa nia była prypalenuju, papsavanaju, skisšaju i h. d. Haračynia stravy, jakuju dajom dziciaci, niachaj budzie bolšaja, jak temperatura cieła.

Jak mieryć henuju temperaturu jeży ū flašcy, ci kali dajom jaje lyžačkaju, było ūžo skazana. Ad lišnie ciopłaje jeży dzicia pacieje i lohka moža prastudzicca, chałodnaja—vyklikaje boli ū žyvociku, a na't kolki, volnašć.

Dziciaci, jakoje dastaje dva-try razy na dzień henuju miašanku, treba davać jaje hetkim sposabam: I. a 6-aj ranicaju, II, a 9-aj ranicaju hrudzi, III, a 12-aj ū pałudzień, IV, a 4—5-aj pa pałudni, V, a 10-aj ūviečary hrudzi i ūnačy; kali-b dzicia było hałodnaje—dać jašče hrudzi. Pieraryŭ 4 z pałavinaju hadzinaŭ tutaka nadta patrebny, dziela taho, što henaja miašanka nadta pažyŭnaja i tolki praz 4—5 hadzinaŭ jana dobra pieravarycca ū stravatraičym aparacie. Heny pieraryŭ dziciaci nikoli nie paško- dzić, a naadvarot, straŭnik jahony dobra adpačynie i dobra pieravaryć čarhovuju porcyju.

Pačaŭšy ad 7—8 miesiaca možna i na't treba davać 1—2 razy na dzień soki fruktaŭ i jaryny. Robicca heta voš jak: u pieraryvie pamiž karmleŭniem hrudźmi a pieršaju abiedniaju porcyjaju, heta zna- čycca kala 10—11 hadziny, davac lyžačkaju sok

SPADZIAVAŃNIE I SAPRAŪDNAŚĆ

(Da biahučych spraŭ miżnarodnaj palityki)

Tady, kali źjechalisia ũ Miunchenien 29 i 30 vierašnia 1938 h. pradstaŭniki eŭrapejskich vialikadziaržaŭ i rašyli los Čechasłavaččyny, była vydana kancleram Niamieččyny i premjeram Anhlilii supolnaja zajava, u jakoj śćvierdzili jany, što miż hetymi abiedziviuma dziaržavami niama ũžo takich spraŭ, jakija hrazilib vajnoj i što ũsie spornyja sprawy buduć rašacca ũzajemnymi parazumieńniami. Pošla hetaha źjezdzu i takoj zajavy ũ palityčnym śviecie spadziavalisia, što ad hetaj pary henya čatry vialikadziaržavy: Anhlilija Francja, Niamieččyna i Italija — buduć supolna papryjacielsku vyrašać usie spornyja sprawy eŭrapejskaj i sušvietnaj palityki. Hetyja spadziavańni nie apraŭdalisia. Čatry zachodnie-eŭrapejskija vialikadziaržavy nia tolki nie viaduć supolnaj palityki, ale raźbiežnaść ichnij palityki bolš uzrastaje, čymsia žmianšaŭjecca. Žyćcio pakazvaje, što niamiecka - anhielskija suadnosiny zavastrajuca štoraz silniej. Anhlilija pastajanna kirujecca takoj palitykaj, kab była miż Niamieččynaj i Francyjaj roŭnavaha siły. Upierad, kali pieravaha Francyi pahražala hetaj roŭnavazie, tady Anhlilija padtrymlivala Niamieččynu, a ciapier, kali pieravaha Niamieččyny stałasja faktam, Anhlilija stanula prociŭ Niamieččyny. Pry hetkim pastupańni Anhlilii, Niamieččyna starajecca adznačać, što niamiecka-francuskija suadnosiny zusim dobryja i nie patrabujuć anhielskaha pasiarednictva. Heta vymou-

na paćviardžaje pajezdka 7.XII.1938 h. niamieckaha min. zahraničnych spraŭ Ribientropa ũ Francyju, dzie jon i francuski min. zahraničnych spraŭ vydali supolna zajavu, što miż Niamieččynaj i Francyjaj ciapier niama nijakaha terytoryjalnaha sporu i ahułam nijakich nieparazumieńniaŭ.

Adnačasna z imknieńniem da naładžanńia dobrasusiedzkich suadnosinaŭ miż Niamieččynaj i Francyjaj rezka zavastrajecca francuska-italjanski spor. Italjancy damahajuca ad Francyi Tunisu, Korsyki, Džibutti i Nicei. Najvažniejšym z hetych damahańniaŭ žjaŭlajecca Tunis — paŭnočna-afrykanskaja francuskaja kalonija, jakaja hraničycca z italjanskaj Libijaj. Usie inšyja damahańni małavažnyja i ũspory lohka mohuć być vyrašany. Damahańni zvarotu Tunisu — heta sprava wielmi pavažnaja. Jana narušaŭje žyćciovyja intaresy nia tolki Francyi, ale taksama i Anhlilii.

Hety mi voś spravami ciapier zajmajecca dyplocacyja zachodnie-eŭrapejskich vialikadziaržaŭ, pradstaŭniki katorych, niekalki miesiacaŭ tamu, ćvierdzili, što miż imi niama ani terytoryjalnych sporaŭ, ani nijakich inšych nieparazumieńniaŭ. Praŭda, biezpasredna Anhlilija z Niamieččynaj, ani Niamieččyna z Francyjaj ciapier nia sporać. Ale — ž viedama, što spor Italii z Francyjaj pasredna datyčyć z adnaho boku Niamieččyny, a z druhoha — Anhlilii.

Jak my paznajom hety śviet?

Mnohija siabie pytajuć, jak my paznajom hety śviet?

Byli mudracy i siahońnia jość, što navučali, byccam čalaviek ničoha nia moža paznać i zatoje pavinien jon być, jak kavalak palena, biaz nijakaj vyšejšaj u svaim žyćci mety. Tak Heraklit vučyŭ, što hety śviet i žyćcio padobnyja da vady ũ rečcy, jakaja na miejscy nie staic i da jakoj, jak datkniešsia raz, to jana ad nas uciakaje i nijak nie dajecca ludziam raspaznać siabie. Hetak siahońnia i Berksonistyja navučajuć, jakija, spužaŭšysia vialikaha na śviecie ruchu, kažuć, što ũsio tak šybka biažyć, što jaho ũchapić nielha, kab dobra jamu pryhledzicca i jaho paznać. Chaos kruhom nas i rožnyja zdareńni nie pazvalajuć nam zdorava dumać i pravilna sudzić.

Druhija — ž dumatniki ab hetaj sprave ũ inšy bok zajšli daloka. Plato nam kaža, što ũ dušy našaj jość hatovyja idei, abo pryrodnyja formy tych usich rečaŭ, jakija my paznajom. Tak što, jak my spatykajemsia z čym u śviecie, dyk forma ũ našaj dušy, jak toj klaviš u fortapanie, adskakivaje ad našaj dušy i spatykajecca z henaj rečaj i my praz heta paznajom tuju reč. Adnak i heta pažniej akazałasja niapraŭdaj.

Jość treci sposab, jak my paznajom hety śviet, kudy praściejšy za henya dva. Naša duša zlučanaja z ciełam. Pry pomačy cieła naša duša paznaje hety śviet. Kali ja havaru, a ludzi mianie slu-

z fruktaŭ. Sok rabić zaŭsiody śviežy: I. 5–6 łyžačak pieravaranaŭje vady, 1 łyžačka soku z cytryny. Davać krychu padahreŭšy (da temperatury cieła). II. Vycisnušy sok z pamarančy, asaładzić jaho i padahreć. III. Sok z morkvy — morkvu da hetaha biauć karotkiju i čyrvonuju. Ačyściušy jaje, spałaskać chałodnaju, pieravaranaŭje vadoju, raścierci na ciercy, na jakoj truć zaŭsiody bulbu na aładki. Raściercy miakiš vycisnuć cieras čyścienukuju pałatnianuju hanučku, vymyŭšy pierad tym dobra ruki. Sok heny krychu asaładzić, padahreć i davać łyžačkaju na 1-z pałavinaj hadziny pierad abiedniaju porcyjaju. Miakiš ad morkvy vykinuć. Morkvu na vioscy maje kožny haspadar, dyk z jaje *budzie i najlažcej rabić sok*.

Taho ci inšaha soku davać na raz nie zašmat. Pačatkava 3–5 łyžačak. Pačaŭšy ad 9-ha miesiaca možna raz na abied zamiest miašanki davać razvaranuju na małace pšonnuju kašu, a pierad joju soku.

Kašu rabić voś jak: 1 stałovaja łyžka mannaje kašy, 10 łyžak małaka, 1–2 łyžački cukru. Pavolna ũsio heta miašajućy, biazupynna varyć, pakul zhuš-

cieje (vyšej padadzienyja kolkašci rozumiejuca na adnu porcyju).

Kormiačy dzicia adzin raz u abied kaškaju, a 2 razy miašankaju — kleiku aŭsianaha sa śmiatanaju, — možna davać jašče dva razy hrudzi. Kali dzicia praz paru tydniaŭ pryvyknie da jady, nia miecimie volnašci, budzie vasiołaje, klušciecimie, ahułam budzie dobra hadavacca, dyk u kancy 10-ha *abo ũ 11-m miesiacy možna pakinuć* zusim karmić hrudźmi, zastupajućy małako maciary małakom karovinym pieravaranym i krychu asałodžanym. Da małaka karovinaha možna i karysna dać pałavinu žaŭtka kurynaha jajka. Raścierci tady pałavinu žaŭtka z adnej łyžačkaju cukru i dać da hetaha $\frac{2}{3}$ šklanki małaka. Da hodu žyćcia zusim chopić karmić hetkim sposabam: I. 6–7 ranicaŭju małako — $\frac{2}{3}$ šklanki (z žaŭtkom), II. a 10 ranicaŭju sok z morkvy — $\frac{1}{4}$ šklanki, III. a 12 ũ pałudzień kašku, IV. a 5 ũviečary mašanka sa śmiatanaju, V. a 8 ũviečary małako z žaŭtkom.

Zamiest sokaŭ pašla 10 miesiacaŭ možna davać jarynu, prykładam bulbu raścieruju z kryškaju

chajuc, dyk heta ũ nas robicca dušoj, ale pry pomačy ciela. Ma- ja duša wiedaje, što kazać. Tady moj jazyk kratajecca, maje harla- nyja struny vydajuć huki, a z ma- ich vusnaŭ huki vychodziać i źviaz- nyja skazy. Slovy maje raździ- rajuc pavietra i latuč u vucha ma- ich słuhačoj. Tam jany henych ludziej datkajuć dušu. Duša ich pačynaje ab hetym dumać i ra- zumieje ũsio toje, što ja pierada- ju im ad siabie. Padobnym spo- sabam duša naša paznaje i ũsio inšaje na hetym świcie. Dakra- niomsia my da čaho ćviordaha i ũžo wiedajem, što jano nie miak- koje. Pakaštujem čaho i wiedajem, jak jano dla nas smačna. Hlaniem na što i acenivajem, čaho jano dla nas jość vartaje i h. d. U ta- kich paznavaniach biazumoŭna ihrajuć rol jak tyja rečy, katoryja my paznajom, taksama i naša du- ša, što praz ciela paznaje ich.

Voš-ža kab sapraŭdnaje ũ nas bylo paznavanie, z adnaho boku vymahajecca, kab za nami isna- vaŭ świet i bylo realnaje žyćcio, a z našaj starany vymahajecca spraŭnaści i zdarojŭja ũ našym ar- haniźmie, kab naša duša, jak dob- ry muzykant na dobrym instru- mencie, maŭla svobodna karystać z taho ciela, da jakoha jaje pry- vizaŭ Boh!

V. š.

Tyja, da čyich ruk nie dachodzić „Chr. Dumka“ z dadatkam „Zorka,“ niachaj biezadkładna składajuć na poście „reklamacyju,“ a kali-b i heta nie pamahło, tady niachaj ab hetym paviedamlajuć redakcyju.

Da wiedama padpiščykaŭ i čytačoj „CHRYSĆIJAŃSKAJ DUMKI“

Usich padpiščykaŭ prosim prysyłać nam padpisku na 1939 hod. Čhto pryšle padpisku da 1.III.1939 adrazu za ũvieš hod. 3 złoty, — atrymaje

premiju—knižki

Колас Якуб — Сымон Музыка (паэма)	1,00
Nadleŭski W. ks.—Śviataja Historyja Nowaha Zakonu	1,50
„Śviataja Historyja Staroha Zakonu	1,00
Adwažny W. — Bielaruskija cymbaly (zbornik vieršaŭ)	0,50
Арсеньева Н.—Пад сінім небам (зборнік вершаŭ)	1,20
Паўловіч С. — Першыя зерняtki. Беларуская гра- матка для хатняга навучаньня	0,50

Čhto pryšle da taho-ž 1.III.1939 adrazu za paŭhoda 1 zł. 50 hr., atrymaje jak premiju nastupnyja knižki:

Adwažny W. — Chłapieć (povieść)	1,50
Гарэцкі М. Хрэстаматыя бел. літаратуры XI в.—1905	2,00

Hrošy najvyhadniej prysyłać „przekazem rozrachunkowym“. Nu- mar našaha konta: 63.

Vydaviećva „Chryścijanskaj Dumki“.

Kuplajcie

novuju knižku KS. ADAMA STANKIEVIČA:

„Bielaruski Chryścijanski Ruch“

Cana 2 zł.

Zakazy pryjmaje Bielaruskaja Kniharnia „Pahonia“:
Vilnia, Zavalnaja vul. Nr. 1—2.

masła, razvaranuju morkvu z zapražanaju mukoju z masłam, kalafior razvarany i pality masłam, bura- ki narychtavanyja, — tak jak masła.

Kali ũ 10—11 miesiacy dzicia dužaje, možna davać jamu jahady čornyja, čyrvonyja, truskaŭki, jabłyki, hrušy raściertyja abo zvaranyja na kampoć.

Pavolny pierachod na taki štučny korm *karys- ny* dziela zdarojŭja i dziciaci i maciary. Kali maci raptoŭna kidaje karmić, dyk hrudzi jejnyja, pryvyk- šy vydzialać małako, nabryniajuć i moža pryjsci ũ ich zapaleńnie. Pry pavolnym adlučańni, hrudzi vy- dzialajuć štoraz mienš małaka i adlučeńnie nia vy- klikaje nijakich prajavaŭ.

Dzicia pry pavolnym adlučeńni pryvykaje pa- maleńku da čužoha kormu, nia maje chvarobaŭ straŭnika i kišok i dobra hadujecca.

Na vioscy časam maci, chočučy raptoŭna ad- lučyć dzicia, addaje jaho na paru dzion da susie- dziaŭ. Hetym jana škodzić dziciaci. Dzicia siarod čužych, u novych umovach, moža raschvarecca, a ču- žaja žančyna nikoli tak im nie zaapiakujecca, jak rodnaja maci.

Žančyna, jakaja adlučyła dzicia, musíć niejki čas krychu mienš jeści i pić, kab korm chutčej žhi- nuŭ. Hrudzi tady dobra nakryvać vataju abo flane- laju, padviazvać, adnak nie zatuha. Dobra taksama šmaravać tady hrudzi niekalki razoŭ na dzień kam- fornaju alivaju. Kali-b hrudzi ad prytoke małaka ra- biliš ćviordymi, karysnym budzie prykładać da ich kampresy haračyja iz lnianoha nasieńnia abo iz hara- čaje, stoŭčanaje bulby.

Možna časta nahladać u adlučanych dziciej dziŭnuju ačvotu jeść piasok, vapnu. Zvažać, kab nie rabili jany hetaha, dziela taho, što mohuć pa- savać sabie kiški. Inšyja adlučanyja dzieci dastajuć laksy. Pry takoj nahodzie lepš, kab dzicia papašci- ŭla, dajučy jamu tolki kleik na vadzie z kryškaju masła, a pić davać u henym časie pieravaranuju vadu, raźbiŭšy ũ joj kurynaje syroje jajko (bez žaŭt- ka) i asaładziŭšy. Kali-b laksa nia spynialasia, tre- ba biezadkładna źviarnucca da dochtara.

Pišmy ŭ hazetu:**Vybarы biez hałasavańnia**

Opsa, kala Brasłava. Tydni dva hatovilisia ŭ našaj Brasłaŭščynie da vybaraŭ sielska-hramadzkih radnych. Nia ūsiudy adnolkava pravodzilisia hetyja vybary: u niekatorych miascoch było hałasavańnie, a ŭ mnohich adbylisia biez hałasavańnia. Niekatoryja sołtysy prosta radzili, kab nie padavali bolej, jak adzin śpisak kandydataŭ na sielska-hramadzkih radnych. A sialanie, mała abznajomlenyja z novym vybarnym zakonam, wielmi lohka paddavalisia radam sołtysaŭ. Cikava, ci sołtysy sami ad siabie hetak radzili sielska-hramadzkim vybarščykam, ci im radzili hetak „radzić“ vojty?

Ciapiер sielska-hramadzkija radnyja pavinny pamiatavać, što ad ich zaležyć dobry padbor vałasnych radnych. Dyk hatujciesia da vybaraŭ vałasnych radaŭ.

*Hr—in.***Людзі адхліяюцца ад царквы**

Гароднікі, каля Дзярэчына. У нас уперад людзі хадзілі ў царкву і агулам былі даволі рэлігійныя. Цяпер-жа адбываецца адваротнае.

Яшчэ год ня мінуў, як да нас прыехаў новы сьвяшчэньнік, які адразу ўвёў новыя парадкі: у школе стаў вучыць нашых дзяцей рэлігію папольску.

Народ з гэтага незадаволены, і прыглядаючыся на паступкі пастыра пачаў халадзець да рэлігіі. Цяпер ужо маладзейшыя людзі зусім мала цікавяцца рэлігіяй і рэдка калі ходзяць у царкву.

*М. Г—ч.***Pradaža koniaŭ**

Ašmiana. Tutejšyja sialanie wielmi lubiać dobrych koniaŭ. Hetaja pryviazanaść našych sialan da koniaŭ reč nia novaja: jašče prad suśvietnaj vajnoj tutejšyja sialanie hadavali dobrych koniaŭ. Ciapiер u Ašmianie zarhanizavany specyjalnyja kirmašy pradažy koniaŭ. U Ašmianu pryjaždžajuć kupcy i kuplajuć koniaŭ na vyvaz zahranicu. Sioleta ŭ Ašmianie kuplena ad sialan 1282 koniaŭ, za jakija zapłačana 800 tysiač zł. *Ašmiančuk.*

Не разьвітаемся, але заклікаем да працы

Клецк. Прачыталі мы тут у „Хр. Думцы“ аб высяленьні кс. А. Станкевіча і інж. А. Клімовіча з Вільні і задумаліся... Аднак мы з Вамі не разьвітаемся, але заклікаем да супольнай далейшай працы.

*М. Літ—н.***Сумныя весткі з Маладэчаншчыны**

Даўгі Лог, Бенецкая вол., Маладэчанскі пав. Наша старонка нажаль далей ня можа нічым добрым пахваліцца. Наадварот, п'янства, карты і разбой далей зьяўляюцца найбольш яркай і найбольш сумнай аб'явай жыцьця нашае моладзі. Гарэлка зьбірае ўсьцяж новыя ахвяры. Толькі і прыходзіцца чуць весткі, што ў адной вёсцы сусед пабіў суседа, у другой брат брата і г. д. Найгоршае аднак тое, што жудасныя весткі гэтыя ня прыводзяць моладзь да памяці. Тымчасам пара ўжо найвышэйшая апаматывацца і замест гарэлкі і картаў браць у рукі кніжкі і газеты, ды вучыцца культурнага жыцьця, вучыцца гаспадарыць, здабываць сьвятло і лепшую долю. Гарэлка-ж гэта наша згуба. Дык проч з п'янствам!

Ул. Бараноўскі.**Usiačyna**

Vializarny kryž. Na hary Termaber u Abisynii niadaŭna zbudavany vializarny kryž, vyšynioj 13 metraŭ. Hety kryž paśviaciŭ Apostalski delehat u Abisynii.

Spalili „čaraŭnicaŭ.“ U adnoj serbskaj vioscy letaš pajavilasja zaraznaja chvaroba siarod skaciny, ad jakoj dochli koni i inšaja žyviola. Zababonnyja sialanie byli prakanany, što zarazu na skacinu napuścili „čaraŭnicy“. Dyk pajšli na mahilki, adkapali trupy troch starych žančyn, jakija ŭ hetym časyе pamiorli, prabili ūsim trom viłami praz hrudzi serca i pašla trupy spalili. Ciapiер sud 30 asob—učaśnikaŭ hetaj zababonnaj cerononii—zasudziŭ na doŭhija časy astrohu.

Naŭpy ŭ škole. Žycharom paŭdzionnaj Afryki dajuca ŭ znaki naŭpy, asabliva ŭ vosieŭ. U adnoj vioscy naŭpy uleźli ŭ školu i padčas adsutnaści dziaćiej, jakija byli na prahułcy, pavykradali torbački z ježaj i ūciakli.

Roznyja viestki**Z Polšчы**

Pamior kardynał Kakoŭski. 30.XII.1938 h. pamior kardynał Al. Kakoŭski, arcybiskup-mitralit Varšaŭski.

Pamior R. Dmoŭski. U min. tydni pamior viedamy polski dziejač i palityk Raman Dmoŭski.

O.Z.N. ab Ukraincach. Centralnaje biuro OZN adčyniła asobny addziel dla ŭkraïnskich spraŭ. Vidać OZN pačynaje cikavicca ŭkraïnskaj problemaj.

Z zahranicy

žmiena ūradu ŭ Japonii. Nadoviačy ŭ Japonii žmianiŭsia ūrad. Novy ūrad adrakajecca adnapar. tyjnaści, ale palityku adnosna Kitaju abiacaje pravodzić dalej takuju, jakuju pravodziŭ papiaredn. ūrad.

Ameryka prociŭ totalistyčnaj Eŭropy. Prezydent Zł. Št Paŭnočn. Ameryki Rusvelt nadoviačy ŭ pramovie vykazaŭsia vyragna prociŭ totalnych eŭrapejskich dziaŭžaŭ i adznačyŭ, što Ameryka nia budzie tolki pryhladacca, jak totalnyja dziaŭžavy buduć pravodzić aružnaj siłaj svaje zachopnickija palny.

Hišpanskaja vajna. Ciapiер palityčnaja Eŭropa spravaj Hišpanii mała cikavicca. Maje bolšyja spravy. A tam tymčasam vajna nia spyniajecca. Apośnimi dniami hien. Franko šmat zaniaŭ novych haradoŭ i miastečak, ale heta jšče nie akańčalnaja pieramoha.

Žart

Platny adkaz. Sielanin pytaje ŭ advakata: — Ja chaču ŭ Vas niešta zapytacca... i dumaju, što pytańnie ničoha nie kaštuje...

Na heta advakat adkazvaje: — Tak, plăcicca tolki za adkaz...

Padpiska na „Chr. Dumku“: na hod—3 zał., na paŭhodu—1 zał. 50hr., na try miesiacy—1 zał. Cana asobnaha numaru — 10 hr. Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŹNIAK
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК

Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Выдавец КС. АД. СТАНКЕВИЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. — Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1